

Божі воїни

Трамп & Со проти Папи: конфлікт із Лео XIV виявляє розколи в американському релігійному середовищі – з політичними наслідками для США

Надзвичайно плідна співпраця. Радник американського президента з питань безпеки і Папа Римський ведуть геополітику в унісон. Ідеальна пара, навіть говорять однією мовою. І мають спільну стратегічну мету: повалити ворожу ідеологію. Так уже було приблизно пів століття тому. Радником з питань безпеки був Збігнев Бжезінський, папою – Іван Павло II, спільною мовою – польська, а стратегічною метою – покінчити з марксизмом-ленінізмом. Вийшло.

Президенти США і глави католицької церкви далекоглядно й прагматично співпрацюють ще з кінця Другої світової. США відкрились і взяли на себе відповідальність за весь світ, а Ватикан став стратегічним партнером Білого дому в зовнішній політиці. Спільними знаменниками були права людини і мирне співіснування. Бували й суперечки, їх не може не бути, коли зіштовхуються світські та релігійні підходи.

Тепер зі спільного хіба що мова. В решті питань два найвідоміші американці в світі порозумітися не можуть. Американський президент не вважає, що Лев XIV «добре справляється зі своїми обов'язками», тому йому слід «зібратися». І взагалі він «не прихильник папи Лева». Трампів віцепрезидент Джей Ді Венс на правах людини, яка сім років тому перейшла в католицизм, навіть порадив Папі «обережніше говорити на теологічні теми». Папа холодно відповів, що не боїться адміністрації Трампа.

Релігійно-політичне протистояння впливає на внутрішню політику

В цій суперечці немає нічого дивного. Лев XIV – не той консервативний глава церкви, якого уявляли християни США, передусім білі націоналісти. Навпаки, для Білого дому він антипапа, ліберал, щоб не сказати лівак. Лев XIV (в миру Роберт Френсіс Прево), як і його попередник, схиляється до теології визволення, яка в глобальному масштабі

виступає за соціальну справедливість і має коріння в латиноамериканській теології визволення. Він підтримує ідею багатостороннього порядку, а не світу мілітаризованих наддержав, які, як США, навіть намагаються підкріпити такий порядок релігією.

Релігійно-політичне протистояння впливає на внутрішню політику. Цього року США відзначають чверть тисячоліття державності. Те, що мало ввійти в історію як триумф Дональда Трампа, ризикує опинитися в тіні двобою між президентом і Папою. Це відхід від політики республіканців, яка за президентства Рональда Рейгана в 1980-х роках ставала дедалі більш релігійною й правою. Тоді в католицькій церкві, ще дуже консервативній, бачили справжнього партнера. Президент Джордж Буш-молодший навіть нагородив папу Івана Павла II Медаллю свободи – найвищою нагородою для цивільних осіб.

Американські католики є частиною релігійних правих, до яких також належать білі християнські націоналісти. Серед них переважають євангелісти – консервативні християни, які суворо дотримуються Біблії. Трамп став президентом значною мірою саме завдяки їм. За це він віддає їм і під час першого терміну, і під час другого. Його вибір дуже консервативних членів Верховного суду дозволив скасувати рішення суду 1973 року, яке надавало жінкам право на аборт. Крім того, він створив Управління з питань віри неподалік Овального кабінету в Білому домі, а також заснував спеціальний підрозділ для боротьби з антихристиянськими упередженнями. Він має стежити за тим, щоб дискримінація християн не залишалася безкарною.

Однак саме частина 53 мільйонів дорослих католиків США, 60 відсотків яких ще два роки тому на президентських виборах підтримали Трампа, критикує, на їхню думку, обурливу поведінку і скандальні дії президента. В першу чергу – його висловлювання про Іран, коли він погрожував знищити цілу цивілізацію, жорстоке поводження з іммігрантами, а також поширення створених штучним інтелектом зображень себе в образах Ісуса Христа і, до речі, Папи Римського. Це все не просто так. Після замаху, який Трамп пережив незадовго до виборів, і він сам, і його найближчі соратники вважають його обраним. Керівниця його релігійного офісу, пасторка Пола Вайт Кейн, порівнює його з Ісусом Христом. Мовляв, Трамп «обманутий і несправедливо звинувачений», подібно до «нашого Господа і Спасителя».

Опитування й статистика показують, що затяті релігійні прихильники президента не зрікаються його попри всю неоднозначність. Це передусім білі християнські націоналісти, для яких біла маскулінність невіддільна від американського індивідуалізму і християнської віри. Насильство, хоч вербальне, хоч фізичне, не виключене, якщо спрямоване проти «іншого», проти ворога. Трамп робить це вербально. А його міністр війни Піт Гетсет очікує цього від своїх воїнів. Він проповідує «нещадне насильство проти тих, хто не заслуговує на милосердя». Електорат, для якого призначені ці слова, живе переважно в тих округах, які й так однозначно голосують за республіканців. При цьому абсолютно неважливо, що, згідно з останнім опитуванням Pew Research, семеро з десяти американців вважають Трампа не дуже релігійним або взагалі не релігійним.

З виборцями-католиками, особливо білими, ситуація інша. Загалом вони становлять трохи більше десяти відсотків населення, але в деяких «хитких» штатах їхня концентрація значно вища. Мова зокрема про Пенсильванію та Вісконсін, де цей відсоток удвічі більший. Вони частина мінливого електорату, який аналітик Елліот Морріс називає «позиченим», тому що він будь-якої миті може повернутися до демократів. Підтримка Трампа серед них знизилася, більш ніж половині не подобається його політика в питанні Ірану, ставлення до мігрантів і суперечка з Папою Римським. Ця тенденція може помітно вплинути на результати проміжних виборів.

Зауваження Папи, що «серце нашого Отця не з лихими, зарозумілими й гордими», боляче ранять адміністрацію. Ба більше, віцепрезидент, міністр закордонних справ і радник з питань безпеки (в одній особі), а також шестеро з дев'яти суддів Верховного суду – католики. Коли польський папа Іван Павло II в 1979 році під час свого візиту до комуністичної Польщі поцілував землю, Рональд Рейган (за рік до вступу на посаду) уїдливо зауважив, що «можливо, саме релігія є ахіллесовою п'ятою СРСР». В той час як рейтинг прихильності американців до Папи, тобто різниця між симпатією та антипатією, становить +34 пункти, президент має всього -12. Чи не може бути так, що папа Лев і католицька церква є ахіллесовою п'ятою Дональда Трампа?

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Райнгард Крумм

Д-р Райнгард Крумм (Reinhard Krumm) очолює представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта у Вашингтоні. Раніше він очолював представництво в країнах Балтії в Ризі, Регіональний офіс заради Співпраці та Миру в Європі (ROCPE) у Відні, був керівником відділу Фонду в Центральній і Східній Європі в Берліні, а до цього - главою представництв у Центральній Азії та Росії. Він писав для багатьох німецьких ЗМІ, зокрема був кореспондентом Deutsche Presse Agentur і Der Spiegel.

